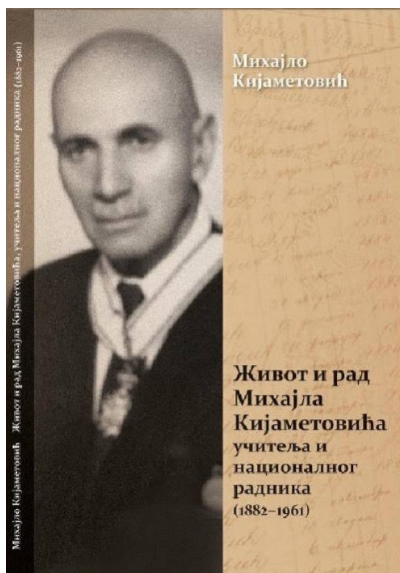

*Живот и рад Михајла Кијаметовића, учитеља и националног радника
(1882–1961)*

(Прир. Марко Марковић, Немања Димитријевић и Стефан Филиповић;
Архив Косова и Метохије, Приштина 2025, 163 стр.)

Током минуле 2025. године домаћа историографија и мемоаристика постале су богатије за још једно вредно дело – *Живот и рад Михајла Кијаметовића, учитеља и националног радника (1882–1961)*, објављено прегаљаштвом тројице младих научних радника Архива Косова и Метохије из Приштине – Чаглавице, историчара Марка Марковића и Немање Димитријевића и политиколога Стефана Филиповића. Приређивачи су најпре пронашли, затим приредили за штампу и публиковали присећања још једног Прометеја српске националне мисли, који је свој живот и рад посветио борби за културно уздизање, национално јачање и физичко очување српског народа, најпре у оквиру граница Османског царства, а после ослобођења и уједињења 1918. године и у границама новостворене државе. Михајло Кијаметовић (1882–1961) родом је из Вучитрна. Службовао је у многим

местима Старе Србије и Македоније, што као учитељ, што на другим задацима које су испред њега постављале потребе народа. Иако Кијаметовић своје мемоаре није успео да напише до краја, записана сећања на живот у Османском царству, ратне дане балканских и заробљеничке дане Првог светског рата, живот у новоствореној држави и нове друштвено-политичке односе представљају значајан допринос у проучавању историје овог периода и простора. Кијаметовић је преминуо у Београду 11. децембра 1961. године.

Предговор (стр. 5–19) су приређивачи искористили да испричају читаоцима причу о Михајлу Кијаметовићу, његом животу, раду, породичним односима, заоставштини, као и о свим сегментима његовог живота и рада о којима Кијаметовић није писао, а чија је реконструкција могућа на основу доступне архивске грађе, стручне литературе и сећања других његових савременика.

Централни део представљају Кијаметовићеви мемоари (стр. 21–147), које писац није тематски поделио, већ је о свом животу писао без подналова, као јединствену целину. Своја сећања започиње писањем у трећем лицу, говорећи о свом пореклу и дечачким данима, а мемоаре потом наставља у првом лицу, пишући успомене које хронолошки прати до 1925. године, докле је стигао крајем септембра 1961. године. Кијаметовић током свог писања пружа обиље података о раду српског школства у Османском царству; о раду српске четничке акције; о везама српске владе и албанских првака; а потом и о животу у логорима Нежидер и Браунау; послератним политичким приликама, аграрној реформи и колонизацији. Кијаметовић селективно посматра догађаје и личности, и преувеличава своју улогу у многим догађајима, коју понегде представља као кључну. Ипак, то не умањује изворну вредност његовог списка. Приређивачи су настојали да у напоменама пруже

додатна објашњења, што је допринело да се текст лакше чита и разуме, да се боље објасне поједине личности и догађаји, као и да се омогући праћење хронологије догађаја и разумевање појединих коришћених термина, чиме је обogaћен изворни текст.

Као и код свих недовршених мемоара, остаје жал за ненаписаним редовима, неиспричаним причама и непосредним догађајима који су остали у ходницима лавиринта прошлости, а тичу се последње деценије живота у Краљевини Југославији, тешким данима Другог светског рата и последњих година живота аутора у комунистичкој Југославији. Ови мемоари скидају копрену заборава са лика и дела Михајла Кијаметовића и сврставају га у друштво Николе Поповића,

Јанићија Поповића, Стојана Зафировића, Петра Костића и осталих истакнутих Срба косовско-метохијског подручја, који су управо својим сачуваним сећањима на национални, просветни и културни рад постали најавутенијни сведоци борбе српског народа за национално ослобођење и уједињење XIX и почетка XX века.

Мср Лука Јовановић, асистент
Универзитет у Приштини са
привременим седиштем
у Косовској Митровици
Филозофски факултет
Катедра за историју
Косовска Митровица, Србија
luka.jovanovic@pr.ac.rs

UDC 341.322.5-058.65(=163.41)(049.32)(497.113)“1941/1944”(049.32)

Примљен / Received: 11. 12. 2025.

Прихваћен / Accepted: 25. 12. 2025.

Из смрти у бесмртности. Појром у Бачкој 1941–1944. године
(Прир. презвитер др Милан Бандобрански, Беседа – Информативна
служба Епархије бачке, Нови Сад 2023, 239 стр.)

Са благословом митрополита бачког Господина др Иринеја Буловића, светлост дана је угледала књига под насловом *Из смрти у бесмртности. Појром у Бачкој 1941–1944.*

Године. Ова књига настала је на основу серијала Радио-беседе православне Епархије бачке под називом „Погром у Бачкој 1942. године”, чија је идеја била да шири јавности предочи непобитне историјске чињенице о страдању нашег народа, које се одиграло у Бачкој, у јануару 1942. године. Аутори текстова су личности различитих професионалних профила, а захваљујући њима су из различитих угла сагледане чињенице о погрому који је трајао на простору Епархије бачке од 1941. до 1944. године.

Приређивање овог својеврсног зборника текстова мотивисано је канонизацијом Светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких, који су били савременици тих трагичних догађаја 1942. и који су на свом личном примеру осетили последице великог страдања српског народа. Свечани чин њихове канонизације извршен је на Светој архијерејској литургији, коју је 2. октобра 2022. у порти Саборног храма у Новом Саду служила Његова светост патријарх српски г. Порфирије. Свечана канонизација извршена је у години у којој је обележен велики јубилеј – осамдесетогодишњица погрома у Бачкој. Књига је приређена са циљем